

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра педагогіки і психології (дошкільної та корекційної)
імені проф. Поніманської Т.І.

**Психологія виховання
та навчання дітей з затримкою психічного
розвитку**

Практикум

*для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 «Спеціальна освіта»*

Рівне – 2020

П 86

37.015.31:376-056.3(075.8)

Психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку. Практикум для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» / Укладач Н.М. Руденко. Рівне: РДГУ, 2020. 16 с.

Рецензенти:

- **Косарева Г.М.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Поніманської Т.І. Рівненського державного гуманітарного університету;
- **Гришук М.М.** – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука».

Посібник схвалено та рекомендовано
до друку кафедрою педагогіки і психології (дошкільної та
корекційної)
імені проф. Поніманської Т.І.
(протокол № 7 від 31.08.2020 р.)

Друкується за рішенням Вченої Ради педагогічного
факультету РДГУ
(протокол № 7 від 31.08.2020 р.)

1.МЕТА, ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ»

Навчальна дисципліна «Психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку» належить до дисциплін за вибором циклу професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Мета дисципліни: підготовка фахівця до здійснення психолого-педагогічної діагностики, своєчасної корекції та профілактики затримки психічного розвитку у дітей дошкільного і молодшого шкільного віку засобами спеціального виховання і навчання.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку» є:

- оволодіння системою загальнотеоретичних та спеціальних професійних знань про закономірності спеціального виховання і навчання дітей з затримкою психічного розвитку, про поширеність та симптоматику порушеного психічного розвитку;
- ознайомлення з досягненнями сучасної теорії та практики вітчизняної і зарубіжної спеціальної психології й педагогіки;
- оволодіння науково обґрунтованими методами психолого-педагогічної діагностики, подолання і попередження різноманітних форм затримки психічного розвитку;
- засвоєння основних закономірностей і системи спеціального виховання й навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з затримкою психічного розвитку (ЗПР);
- формування знань, умінь і навичок здійснення корекційно-розвиткової роботи при затримці психічного розвитку;
- засвоєння особливостей психолого-педагогічного впливу при порушеннях інтелектуальної діяльності, сенсорних і рухових вадах;
- використання у психолого-педагогічній практиці знань із суміжних педагогічних, медичних наук.

У ході вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти набувають наступних програмних компетентностей:

Загальні компетентності:

- ЗК03. Знання та розуміння предметної галузі та професійної діяльності.
- ЗК08. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Фахові компетентності:

ФК04. Здатність до психолого-педагогічного керівництва особистісним розвитком дітей з особливими освітніми потребами.

ФК07. Здатність враховувати особливості виховання і навчання дітей з особливими освітніми потребами в освітній роботі.

ФК08. Здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички для оволодіння основами психологічної діагностики та здійснювати корекцію окремих недоліків психофізичного розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення.

ФК13. Здатність використовувати сучасні методи діагностики, здійснювати корекційну та реабілітаційну роботу з особами з особливими освітніми потребами.

За результатами вивчення дисципліни «Психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку» здобувачі вищої освіти повинні:

ПРН 11. Здійснювати оптимальний добір форм, методів, засобів освітнього процесу у відповідності до поставленої мети.

ПРН 13. Володіти умінями планування та організації освітньо-корекційної, реабілітаційної роботи з урахуванням вікових і індивідуальних можливостей дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності.

ПРН 15. Знати способи попередження і подолання порушень психічного та/або фізичного розвитку та особливості навчання і виховання осіб з особливими освітніми потребами.

ПРН 19. Організувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

2.ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ

З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Практичні заняття дають можливість розширювати, поглиблювати, уточнювати знання студентів, формувати відповідні уміння та навички.

Робота на практичних заняттях з дисципліни «Психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку» передбачає попередню самостійну роботу студента з опрацювання зазначених у плані питань. Підготовка до практичних занять включає

декілька взаємопов'язаних форм роботи:

- **опрацювання теми за підручниками**, посібниками, науковими першоджерелами, конспектами лекцій;
- **складання плану відповідей** на поставлені запитання;
- **проведення певних дослідів**, що відповідають темі заняття;
- **підготовка рефератів** чи доповідей.

Підготовку потрібно розпочинати з аналізу матеріалу, вміщеного у підручниках для студентів вищих навчальних закладів, що готуються за спеціальністю «Спеціальна освіта. Логопедія». Бажано при вивченні матеріалу користуватися декількома підручниками, що забезпечить більш глибоке засвоєння матеріалу. Після цього переходити до ознайомлення з іншими джерелами, що визначені до кожної теми.

Складання конспекту бажано здійснювати у зошитах для самопідготовки. У них записується тема, план семінарського заняття, список опрацьованої літератури. З кожного питання складається поширений план відповіді. Він повинен включати перш за все визначення понять, короткий аналіз проблеми. В конспекті бажано записувати цікаву інформацію з основної та додаткової літератури, яка відсутня у підручнику, а також факти з реального життя. Цей етап роботи також може мати вигляд **анотування** – перерахування основних питань, на яких зупиняється автор в тій чи іншій роботі, або **конспектування** – короткого викладу певного розділу, статті, роботи.

Підготовлений **реферат** чи **доповідь** може бути **декількох видів**. Основі з них: **критична рецензія** та **аналітичний огляд**. Процес підготовки включає в себе аналіз літератури з обраної проблеми, на основі якого формулюються завдання доповіді чи реферату. Структура реферату визначається його видом. Так критична рецензія може включати обґрунтування актуальності роботи, короткий виклад теоретичної позиції автора, критичний аналіз позиції й гіпотези автора, висновки, які можна зробити на основі аналізу. Аналітичний огляд може включати історію вивчення певної проблеми, або аналіз сучасного стану дослідження проблеми.

ОБОВ'ЯЗКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Войтко В.В. Психолого-педагогічний супровід дітей з затримкою психічного розвитку Кропивницький: КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», 2017. 48 с.

2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. 3-тє видання, виправлене. Київ: Академвидав, 2015. 304 с.

3. Інклюзивне навчання: досвід упровадження / упоряд. А. А. Колупаєва; ред. рада М. Мосієнко, М. Голубенко, Т. Шаповал, Г. Харук ; авт. кол.: І. Луценко, Д. Романовська, Л. Кирилецька та ін. Київ : ВГ Шкільний світ, 2015. 200 с. (Б-ка Шкільного світу).

4. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Харків: видавництво «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с.

5. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: науково-методичний збірник. Вип. 12 / [редкол.: В. В. Засенко, А. А. Колупаєва, Т. П. Вісковатова та ін. ; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєва] ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. Київ, 2017. 184 с.

6. Ужченко І.Ю. Психологія дітей із затримкою психічного розвитку: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луганськ: Вид-во ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Т.Г. Шевченка, 2011. 125 с.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ДОВГОТРИВАЛІ ЗАВДАННЯ

1. Ведення словника-тезауруса.

2. Підготувати портфоліо майбутнього вихователя, яке включає наступні матеріали:

- методика діагностики психологічних особливостей дітей із ЗПР;
- психокорекційну програму для дітей із ЗПР;
- план заняття з навчання дітей із ЗПР,
- план виховного заняття з дітьми із ЗПР.

3.ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

**Змістовий модуль 1. Загальні питання теорії виховання та
навчання дітей з ЗПР**

Практичне заняття № 1

**Тема: «Теоретичні підходи до вивчення проблеми навчання і
виховання дітей з ЗПР» – 2 год.**

План:

1. Дослідження ЗПР в історії психіатрії.
2. Сучасні вітчизняні дослідження дітей з ЗПР.
3. Зарубіжні наукові підходи до вивчення дітей з порушення в розвитку.

Завдання самостійної роботи

1. Анатоомо-фізіологічний напрямок дослідження ЗПР в історії психіатрії.
2. Самостійна робота над основними поняттями дисципліни: навчання, виховання, розвиток, компенсація, корекція порушеного розвитку, декомпенсація, псевдо компенсація та ін.
- 3.3 історії розвитку проблеми навчання і виховання дітей із ЗПР.

Практичне заняття № 2

Тема: «Закономірності й параметри дизонтогенезу» – 2 год.

План:

1. Закономірності нормального психічного розвитку і патології.
2. Сутність феномену порушеного розвитку.
3. Структура ушкодженого розвитку.

Завдання самостійної роботи

1. Закономірності нормального психічного розвитку і патології.
2. Ознайомтеся з основними нормативними документами в галузі інклюзивної освіти в Україні.
3. Наведіть приклади класифікацій ЗПР.

Практичне заняття № 3

**Тема: « Затримка психічного розвитку як психолого-педагогічна
проблема»**

План

1. Історія розвитку проблеми навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку.
2. Теоретичні підходи до проблеми виховання та навчання дітей з ЗПР.
3. Клінічна і психологічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку

Завдання самостійної роботи

1. Проаналізуйте особливості пам'яті, уваги, сприйняття при ЗПР.
2. Проаналізуйте особливості розумової діяльності дітей із ЗПР.

Змістовий модуль 2. Особливості навчання і виховання дітей з затримкою психічного розвитку

Практичне заняття № 4

Тема: «Діагностика ЗПР в умовах спеціального дослідження

План:

1. Сутність і види психолого-педагогічної діагностики.
2. Вимоги до психодіагностичних методів.
3. Напрями діагностики дітей із ЗПР.

Завдання самостійної роботи

1. Ознайомтеся з діагностичним інструментарієм з метою дослідження психологічних особливостей дітей з ЗПР.
2. Проведення дослідження психологічних особливостей дітей з ЗПР за планом:

План психолого-педагогічного обстеження:

- Анкетні дані про дитину: ПІБ, дата народження, час проведення обстеження.
- Анамнез: здоров'я батьків, особливості раннього розвитку дитини, перенесені захворювання.
- Дані клінічного обстеження: загальний фізичний стан, стан зору, слуху, неврологічний статус, психічне здоров'я.
- Результати логопедичного обстеження різних сторін мовлення: звукової, лексико-граматичної, мелодико-інтонаційної, темпоритмічної, писемної. Особливості загальної, дрібної та мовленнєвої моторики.

- Пізнавальна діяльність: увага (довільність, стійкість, здатність до переключення уваги), сприймання (зорове, слухове, тактильне; темп, обсяг, точність, повнота; сприймання кольору, розміру, форми, простору); мислення (наочні та словесно-логічні форми); пам'ять (запам'ятовування-швидкість, повнота, міцність; відтворення - розуміння, точність, повнота; переважаючий тип пам'яті). Характеристика навчальної діяльності: володіння прийомами навчальної роботи, вміння організувати і планувати власну навчальну діяльність, володіння прийомами контролю і самоконтролю, відношення до оцінки власної діяльності, успішність та дисципліна. Особливості ігрової діяльності: вибір іграшок, адекватність їх використання, наявність і стійкість інтересу до іграшок, розуміння ігрової ситуації і вміння гратися самостійно і в колективі дітей, характер ігрових дій (маніпуляції, процесуальна гра, гра з елементами сюжету, сюжетно-рольова, творча гра).
- Емоційно-вольова сфера та міжособистісні стосунки: переважні настрої, активність, цілеспрямованість, самооцінка, критичність, реакція на труднощі та невдачі, відношення до свого мовленнєвого дефекту; контактність, особливості відношення з дорослими і дітьми, місце і роль в дитячому колективі. Особливості міжособистісних стосунків в групі ровесників: наявність особистісних переваг, дружніх пар, угруповань за інтересами, наявність в дитячому колективі "лідера", "зірочки", "ізолюваних"; характер стосунків в групі хлопчиків і дівчаток тощо.
- Загальні висновки психолога.

Практичне заняття № 5

Тема: «Організація корекційно-розвиткового навчання дітей з затримкою психічного розвитку»

План:

1. Специфіка навчання дітей із ЗПР.
2. Специфіка організації корекційно-розвиткового навчання з дітьми з ЗПР.
3. Прийоми і методи корекційно-розвиткового навчання з дітьми з ЗПР.

Завдання самостійної роботи

1. Зміст і організація корекційно-розвиткового навчання дітей із затримкою психічного розвитку.

2. Підготуйте виступ про особливості корекції ігрової діяльності дітей з ЗПР.

3. Проаналізуйте умови організації інклюзивного навчання в класі, де може навчатися учень з ЗПР.

4. Проаналізувати проблему здійснення індивідуального підходу до дітей з ЗПР на основі знань соціальних умов виховання, соматичного стану, здібностей, мотиваційної, афективної, сенсорної, когнітивної сфер розвитку їхньої особистості.

5. Складіть систему корекційно-розвиткових занять, спрямованих на розвиток пізнавальної сфери дітей з дітей із ЗПР.

Практичне заняття № 6

Тема: «Прийоми та методи виховання дітей із ЗПР»

План

1. Основні психологічні механізми виховання.
2. Ефективні технології виховання дітей із ЗПР.
3. Напрямки педагогічної діяльності з формування особистості дітей із ЗПР.

Завдання самостійної роботи

1. Підготуйте план виховного заходу для дітей із ЗПР.
2. Розробити орієнтовний зміст бесіди із батьками, які виховують дитину із ЗПР.
3. Розкрийте зміст психологічного супроводу дитини з ЗПР.
4. Розкрийте зміст психологічної підтримки сімей, де виховується дитина з ЗПР.

4. ПЛАНИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ І МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Лабораторне заняття № 1

Тема: «Корекція порушень мовлення у дітей з ЗПР»

План:

1. Основні логопедичні методи корекції ПМР.
2. Ефективні методи корекції порушень мовлення у дітей з ЗПР.
3. Логоритмічні методи корекції порушень мовлення в логопедичній роботі.

Завдання самостійної роботи

1. Підготувати портфоліо майбутнього вихователя, яке включає наступні матеріали:

- методичку діагностики психологічних особливостей дітей із ЗПР;
- психокорекційну програму для дітей із ЗПР.

Лабораторне заняття № 2

Тема: «Психокорекційна і психоконсультативна робота з батьками дошкільників з ЗПР»

План:

1. Основні напрями психокорекційної роботи з батьками дошкільників з ЗПР.
2. Види психокорекційної роботи з батьками дошкільників з ЗПР.
3. Основні напрями психоконсультативної роботи з батьками дошкільників з ЗПР.

Завдання самостійної роботи

1. Підготовка до презентації портфоліо методичних матеріалів.
2. Написання психолого-педагогічної характеристики на дитину із ЗПР.

Лабораторне заняття № 3

Тема: «Педагогічні і психологічні технології формування навчальної діяльності у дітей із ЗПР в початковій школі»

План:

1. Основні характеристики навчальної діяльності, її специфіка, особливості та структура.
2. Критерії та діагностика сформованості навчальної діяльності.
3. Мотивація навчальної діяльності: проблема перетворення природних дитячих інтересів у навчальні та пізнавальні.
4. Причини шкільної неуспішності дітей з ЗПР.

Завдання самостійної роботи

1. Проаналізуйте можливості та принципи індивідуальної психолого-педагогічної допомоги дітям з ЗПР в процесі навчання.
2. Проаналізуйте основні психологічні концепції навчання.
3. Проаналізуйте динаміку навчальної діяльності у процесі шкільного навчання дітей з ЗПР.
4. Проаналізуйте основні технології інклюзивного навчання дітей із ЗПР.

Лабораторне заняття № 4

Тема: «Підсумковий колоквіум і тестування здобувачів вищої освіти»

План:

1. Обговорення питань гарантованого рівня знань.
2. Проведення підсумкового тестування за результатами вивчення дисципліни.

5. ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ

1. Історія розвитку психологічної допомоги дітям із ЗПР.
2. Теоретичні підходи до проблеми виховання та навчання дітей із ЗПР.
3. Основні принципи психолого-педагогічного обстеження дитини із ЗПР.
4. Клінічна та психолого-педагогічна характеристика дітей із затримкою психічного розвитку.
5. Закономірності нормального психічного розвитку і патології.
6. Вимоги до методів психолого-педагогічної діагностики розвитку осіб із ЗПР.
7. Сутність феномену порушеного розвитку.
8. Основні методи психокорекції мовленнєвих порушень у дітей із ЗПР.
9. Особливості відчуття і сприймання у дітей із ЗПР.
10. Особливості уваги дітей із ЗПР.
11. Особливості мислення у дітей із ЗПР.
12. Організація та структура психологічного вивчення дітей із ЗПР.
13. Особливості пам'яті у дітей із ЗПР.
14. Особливості вольової дії у дітей із ЗПР.
15. Особливості особистості дітей із ЗПР.
16. Запропонуйте комплекс заходів з метою корекції пізнавальної сфери дітей із ЗПР.
17. Прийоми і методи психокорекційної роботи з дітьми із ЗПР.
18. Прийоми і методи навчання дітей із ЗПР.
19. Прийоми і методи виховання дітей із ЗПР.
20. Інноваційні методи навчання та виховання дітей із ЗПР.
21. Психологічний супровід і підтримка дітей з ЗПР.

22. Розкрити зміст і напрями корекції труднощів при вивченні мовлення і читанні дітей із ЗПР.
23. Розкрийте педагогічні технології інклюзивного навчання дітей із ЗПР.
24. Розкрийте загальні та специфічні закономірності психічного розвитку дітей із ЗПР.
25. Охарактеризуйте методи вивчення пізнавальних процесів у дітей із ЗПР.
26. Запропонуйте комплекс заходів з метою корекції мовленнєвих порушень у дітей із ЗПР.
27. Проаналізуйте форми клінічної неоднорідності дітей із ЗПР.
28. Охарактеризуйте методи вивчення емоційно-вольової сфери дітей із ЗПР.
29. Визначити прийоми і методи формування особистості дітей дошкільного віку із ЗПР.
30. Проаналізуйте вплив порушень мовлення на пізнавальну діяльність дитини із ЗПР.
31. Зробіть історичний екскурс у проблему психологічної корекції дітей із ЗПР.
32. Розкрийте умови, за яких забезпечується нормальний психічний розвиток дитини.
33. Скласти клініко-психолого-педагогічну характеристику дітей із ЗПР.
34. Обґрунтуйте специфіку використання тестових методик у процесі діагностики дітей із ЗПР.
35. Охарактеризувати особливості мовленнєвого розвитку дітей із ЗПР.
36. Розкрити сутність профілактики, раннього виявлення і ранньої допомоги дітям із відхиленнями у розвитку.
37. Складіть план обстеження пізнавальних процесів та емоційно-вольової сфери дитини із ЗПР.
38. Описати діагностичні критерії відмежування ЗПР від схожих станів.
39. Розкрийте сутність якісного та кількісного підходів у процесі аналізу експериментальних даних про стан психічного розвитку дитини із ЗПР.
40. Розробіть перспективний план роботи консультативного центру для батьків, котрі виховують дитину з порушеннями розвитку.

41. Поясніть, у чому полягають співвідношення соціальних і біологічних факторів у розвитку психіки.
42. Розробіть приблизну схему протоколу спостереження за поведінкою дитини дошкільного віку із ЗПР.
43. Обґрунтуйте необхідність психопрофілактики та вчасної корекції особистості дитини із ЗПР.
44. Проаналізуйте моделі інтегрованого навчання у спец освіті.
45. Охарактеризуйте соціальні чинники, що негативно впливають на формування особистості дитини із ЗПР.

6.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Войтко В. Навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами: сучасні підходи : [навчально-методичний посібник]. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2016. 84 с.
2. Діти з особливостями розвитку в звичайній школі / [автор-укладач Л.В.Туріщева]. Харків: Вид. група «Основа», 2011. 111 с.
3. Іщук В., Линник Л., Торбенко О. Кольоротерапія. Технологія застосування кольору у реабілітації та оздоровленні дітей з особливими потребами. *Дефектолог.* 2018. №2. С. 20–22.
4. Колупаєва А.А., Софій Н.В., Найда Ю.М. та ін. Інклюзивна школа: Особливості організації та управління: Навч.-метод. Посібник./ за заг. ред. Даниленка Л.І. 2-ге видання, стереотипне. Київ: ФО – П Парашин І.С., 2010. 128 с.
5. Колупаєва А. А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. Київ : Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 274 с.
6. Логопедія. Підручник /За ред. М.К. Шеремет. Вид.5-ге. Київ: Видавничий дім «Слово», 2018. 856 с
7. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 4-те видання, перероблене. Київ: «Академвидав», 2018. 408 с.
8. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.
9. Психологічний супровід інклюзивної освіти: підручник/ [кол. авторів] за заг. ред. Т.О. Докучиної. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 172 с.

10. Програма розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко»/ за ред. Л.І. Прохоренко. 2018. 236 с.

11. Семизорова В. Організація корекційно-розвиткової роботи з дітьми із ЗПР в ЗДО. Молодша група. Тернопіль: Мандрівець, 2019. 88 с.

12. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. [2-ге вид., доп.]. Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с.

13. Шевців З. Основи інклюзивної педагогіки : підручник / З. М. Шевців. Київ: ЦУЛ, 2017. 248 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

2. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.

3. <http://logoclub.com.ua> – логопедичний сайт, де зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи.

4. <http://www.uasp.org.ua> – українська асоціація корекційних педагогів.

ЗМІСТ

1. Мета, завдання дисципліни «психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку»	3
2. Загальні вказівки з підготовки до практичних занять та виконання завдань для самостійної роботи	4
3. Плани практичних занять і методичні вказівки щодо виконання завдань із самостійної роботи здобувачів вищої освіти	7
4. Плани лабораторних занять і методичні вказівки щодо виконання завдань із самостійної роботи здобувачів вищої освіти	10
5. Питання гарантованого рівня знань	12
6. Рекомендована література	14

Руденко Н.М.

Психологія виховання та навчання дітей з затримкою психічного розвитку. Практикум для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» / укладач Н.М. Руденко. Рівне: РДГУ, 2020. 16 с.